

Tednik Učiteljski Tovariš.

Glasiło avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva.

Štev. 47.

V Ljubljani, 24. listopada 1905.

XLV. leto.

»Učiteljski Tovariš« izhaja vsak petek. Ako je na ta dan praznik, izide list dan pozneje. Vse leto stoji 8 K, pol leta 4 K, četrt leta 2 K. Spise je pošiljati samo na naslov: Uredništvo »Učiteljskega Tovariša« v Idriji. Naročnino prejema Frančišek Črnagoj, nadučitelj v Ljubljani Barje). — Vse pošiljatve naj se pošiljajo franko. — Rokopisov ne vračamo. — Oglasi in poslanice stanejo za stran 30 K, pol strani 16 K, $\frac{1}{2}$ strani 10 K, $\frac{1}{4}$ strani 8 K, $\frac{1}{8}$ strani 4 K; manjši inserati po 20 h petit-vrsta. Večkratno objavlanje po dogovoru. Priloge poleg poštnine 6 K.

Vsebina: Srečni oženjenci! — Naš denarni zavod. — Konkurs učiteljskih služb. — Meščanske šole in Slovenci. — Pisarna za zdravljenje naših bolnih stanovskih, družabnih, uradnih, književnih, narodnostnih in političnih razmer. — Razstava učil v Ljubljani. — Dopisi. — Iz naše organizacije. — Književnost in umetnost. — Vestnik. — Listnica uredništva. — Uradni razpisi učiteljskih služb. — Inserati. — Zanimarjenost mladine.

Srečni oženjenci!

V avstrijskem šolstvu sploh in v kranjskem posebej je marsikaj čudnega — tako glede šolstva kot takega in pa glede razmer učiteljskega stanu. K mnogim posebnostim se je pridružila sedaj še ena, ki ji pa ni enake — če se ne motimo — nikjer na svetu: kranjski oženjeni učitelji dobe 25% izboljšanja svojih plač. Tako je sklenil šolski odsek v kranjskem deželnem zboru dne 18. t. m.

To seveda ni pravično, ker ne poznamo v Avstriji zakona, ki bi dajal prednost tistim članom kateregakoli stanu, ki so oženjeni. Učitelj je učitelj — bodi potem oženjen ali samski, star ali mlad, liberalce ali klerikalec, moški ali ženska. Enakim dolžnostim bi morale teči vzporedno tudi enake pravice, enakemu delu enako plačilo. Tako govore sedaj tisti učitelji in tiste učiteljice, ki jim je prišlo po dolgem upanju razočaranje. Velika je sedaj nevolja samskega učiteljstva. A sklenjeno je sklenjeno. Treba je priboljšek privoščiti tistim, ki so ga prejeli, in se prikrajšanim še nadalje tolažiti z nadejo, da jim bo morda bodočnost pravičnejša nego jim je sedanjost.

Zanimalo bo zvedeti naše čitatelje, kako je prišlo do te »regulacije«.

Pripovedujemo jim to, kar smo izvedeli iz zanesljivega vira in o čemer so že deloma poročali ljubljanski dnevnik. Sodbo si naj napravijo čitatelji sami.

V šolskem odseku so vojevali za regulacijo plač kranjskega učiteljstva srdit boj.

Katoliško-narodni poslanci so bili odločno za to, da se da 25% draginjske doklade samo oženjenim učiteljem, ker so ti najnujnejše potrebni pomoči. Tako je dejal tudi edini polanec-učitelj Jaklič, ki je tudi sam oženjen, ki torej vé, kako je z učiteljstvom takrat, ko je samsko, in kako je z njim potem, ko stopi v sveti zakonski stan. Preko te doklade bi ne šli poslanci imenovane stranke niti za vinar, rajši bi obstruirali in tako preprečili vsako izboljšanje. Narodno-napredni poslanci so hoteli dovoliti 25% provizorij vsemu učiteljstvu. S tem so bili zadovoljni tudi poslanci veleposestva.

Dne 17. t. m. je bil še klub narodno-naprednih poslancev mnenja, da ostane pri svojem predlogu za 25% pro-

vizorij vsemu učiteljstvu. Ko je to zvedel dr. Šusteršič, je dejal: »Če bo to sprejeto v šolskem odseku, potem bomo to preprečili z obstrukcijo. Vložili bomo toliko nujnih predlogov, da učiteljski provizorij ne pride na dnevni red.«

Istega dne popoldne je bila zopet seja šolskega odseka. — Poročevalec dr. Ferjančič je zopet predlagal, naj se dade 25% draginjske doklade vsemu učiteljskemu osebju. Naposled bi se dalo govoriti o nasvetu, da se dovoli le 20%. Gre se za letnih 216.000 K.

Dr. Šusteršič je ponavljal, da ostane njegova stranka pri dani besedi, glasovati za 25% draginjsko doklado oženjenim učiteljem. — To je vse, kar more katoliško-narodna stranka danes dovoliti. Več je nemogoče. Naj si gospodje premislijo stvar — sicer je nevarnost, da tudi oženjeni učitelji nič ne dobe, ker katoliško-narodna stranka ne more in ne sme privoliti, da bi se sklenili tako velikanski izdatki brez pokritja.

Poslanec Ivan Hribar navaja statistične podatke, ki mu jih je v naglici preskrbel tovariš Jelenc: 286 je oženjenih učiteljev s stalno plačo 382.840 K, od katere bi znašala 25% doklada 95.710 K, 162 učiteljev-samcev ima stalne plače 160.380 K, od katere bi znašala 25% doklada 40.095 K, 25% povišek vsem moškim učiteljem bi tedaj znašal 135.805 K. — Predlaga, da se eventualno, če predlog poročevalčev propade, dovoli vsaj vsem moškim učiteljem 25% doklada. Ob enem predlaga zvišanje stanarine za ljubljanske učitelje, kar bi znašalo okroglo 12.000 K na leto.

Dr. Šusteršič, pravi, da ne morejo kat. nar. poslanci privoliti več, nego so privolili iz vsega početka, 25% doklade oženjenim učiteljem znašajo 95.710 K. To je ogromna vsota, na kakršno katol.-narodni poslanci niso računali. Vkljub temu ostanejo pri besedi, četudi jim bo težko zagovarjati ta izdatek pred svojimi kmetiškimimi volilci. Toda prevzamejo odgovornost nase. Ali čez to mero ne morejo privoliti niti enega vinarja v današnjih odnošajih. Saj pride regulacija v zvezi s sanacijo deželnih financ. Danes pomagajmo tam, kjer je beda največja, pomoč najnujnejša in že danes mogoča.

Poslanec grof Barbo sicer uvaža finančni efekt, pa je vendar za predlog referenta.

Poslanec učitelj Jaklič se strinja z dr. Šusteršičem.

Dr. Ferjančič vzdržuje svoj predlog in se izreče zoper zvišanje stanarine ljubljanskih učiteljev. To je sklenil že klub narodno-naprednih poslancev. Motiviral je ta svoj sklep s tem, da nimajo drugod učitelji nič stanarine, ljubljanski pa vsaj nekaj.

Pri glasovanju je bilo za predlog referenta dr. Ferjančiča pet glasov, ravno toliko proti. Predsednik grof Barbo je odločil s svojim glasom za Ferjančičev predlog, ki je bil torej sprejet.

Ko se je to zgodilo, so odšli klerikalni poslanci iz dvorane in zagrozili, da nikdar ne pripuste odsekovega sklepa pred plenum.

Narodna stranka je šla tu do skrajnosti. Hotela je na vsak način uresničiti svoj predlog, kar se je v šolskem odseku tudi zgodilo. Ker pa so narodno-napredni in člani veleposestva videli, da bi bilo zdaj pokopano vse, so poslali po člane kat.-nar. stranke ter jim sporočili, da se vdadó! V soboto, dne 18., je bila zato zopet seja šol. odseka.

Poslanec Hribar je predlagal reasumiranje, kar je bilo sprejeto. Poudarjal je, da je treba v tako važni zadevi iskati soglasja. Finančni položaj dežele je tak, da nekaj posebno izdatnega ne moremo storiti sedaj. Treba je pa soglasja, ker bo drugače učiteljstvo oškodovano. Predlog dr. Susteršiča vsaj deloma uresničuje nade učiteljstva. Predlaga torej, da se sprejme predlog dr. Šusteršiča, ki gre na to, da se dovoli 25 % draginjska doklada k stalnim plačam oženjenih učiteljev za tako dolgo, da se plače definitivno uredijo.

Poročevalec dr. Ferjančič predlaga, da se doklade ne omeje le na ožjenjene učitelje. Pač pa je za to, da se omeje glede na deželne finance na vse učitelje, in predlaga, da se da oženjenim učiteljem 20 odstotkov, neoženjenim pa 10 odstotkov poviška. Skupni izdatek bi bil v tem slučaju komaj večji, kakor če se dovoli 25 % samo oženjenim učiteljem, ker so samski učitelji večinoma mlajši in imajo nižje plače. Doseglo pa se bo tudi to, da ne bodo učitelji bežali iz dežele, kar je za šolstvo velikega pomena.

Pa tudi to ni obveljalo. Sprejet je bil predlog za 25 % provizorij oženjenim učiteljem, ki se začne izplačevati s 1. decembrom letos.

Dr. Ferjančič je po glasovanju odložil referat in je bil za poročevalca izvoljen poslanec Hribar.

Ta je dobil tudi nalogo, da sestavi do prihodnjega zasedanja dež. zbora načrt za definitivno regulacijo učiteljskih plač. Povišek pa pojde potem daleč nad 25 %.

Zakaj pa ni prišlo že sedaj do definitivne regulacije plač?

Zato, ker nista niti deželni odbor niti večina v deželnem zboru mislila, da bo zboroval deželni zbor. Nihče ni bil pripravljen na to. Zato ni nobena stran poskrbela za pokritje izdatkov izdatne in stalne regulacije učiteljskih plač. Četudi bi letos napravili načrt zakona, ki bi pa v njem ne bilo obenem tudi poskrbljeno za pokritje, bi ta načrt ne dobil sankcije. Zgled nam je načrt goriškega deželnega zbora, ki ni dobil in ne dobi v tej obliki nikdar sankcije. O tem je bil prepričan tudi odbor »Deželnega slov. učiteljskega društva«, ko je sestavljal prošnjo na deželni zbor. Zato je pristavil pasus: »Dokler pa definitivna regulacija ne stopi v veljavo, naj se da učiteljstvu 25 % provizorij.«

Navedli smo suha dejstva brez kritičnih opazk. Iz povedanega je razvidno, da se je za celokupno učiteljstvo storilo

u bogo malo, to pa zlasti zategadelj, ker je ta »regulacija« le partitivnega značaja. Učiteljstvo pričakuje z vso gotovostjo, da izgine ta posebnost v prihodnjem zasedanju deželnega zbora, ko ne vziđe solnce sreče samo oženjencem, nego ko bo deležno njegove poživljajoče moči celokupno učiteljstvo!

Naš denarni zavod.

Geslo: Kar plodonosno naložim,
v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani,

registrovana zadruga z omejenim jamstvom.

Promet do konca meseca kimavca 1905 K 158.178-22.

Naznanilo. Kdor želi od zadruge kakih informacij, naj za odgovor priloži 20 h v poštnih znamkah. Na prošnje brez vpošiljatve navedenih znamk se ne odgovarja.

Konkurz učiteljskih služb.

Slovensko učiteljstvo je prišlo dandanes v prijeten položaj, da mora opozarjati merodajne faktorje na izpolnjevanje obstoječih zakonov. In čudno! Ti merodajni faktorji pač gledajo z največjim drobnogledom, da učiteljstvo do pičice izpolnuje vsak paragraf in paragrafič, a sami teptajo prav brezvestno najvitalnejše naše šolske zakone brez kazni, brez discipliniranja.

Evo zopetnega dokaza naši obdolžitvi! § 23. zak. z dne 29. malega travna 1873. l. (dež. zak. št. 22.)¹⁾ pravi: Vsako izpraznjeno službo na javni ljudski šoli naznani krajni šolski svet precej okraj. šol. svetu, kateri ima precej skrbeti začasno oskrbovanje.

§ 24.: Stalno se učiteljske službe podelijo po javnem konkurzu. V ta namen mora okraj. šol. svet vsako izpraznjeno učiteljsko službo razpisati v uradnem deželnem listu in v enem ali več drugih, zlasti strokovnih javnih listih²⁾, kakor okrajno šolsko oblastvo³⁾ po svojem previdenju to določi, in zraven naznaniti za to službo določeno službeno vrsto in povedati njeno letno plačo.

Izjeme dovoli za vsak primerljaj posebe dež. šol. svet.

§ 25.: Čas za službo prošelj je praviloma določiti na en mesec, računši od dneva, ko se je naznanilo razglasilo v uradnem deželnem listu. V nujnih slučajih se vendar ta čas sme prikrajšati na 14 dni.

Upamo, da je to besedilo tako jasno in precizno, da bolj ne more biti. A žal, da je to besedilo pogostoma le na papirju in v istini pa ne eksistuje za one, ki bi ga morali izvrševati.

V prvi vrsti velja to za Kranjsko, v tej deželi »der Gerechtigkeit und der guten Sitten«. Zakaj našteji bi lahko nebroj slučajev, kjer se ravno ti paragrafi prav nič ne upoštevajo. Poznamo kraje, kjer se že leta in leta ne razpisujejo dotična učit. mesta niti v definitivno nameščenje niti v to, da bi se dotična nadučiteljska mesta mogla izpopolniti z

¹⁾ Primeri: § 1., 2., 4. zak. z dne 17. maja 1877. (dež. zak. št. 15 za Štajersko); § 5., 6., 7. zak. z dne 27. okt. 1871. (dež. zak. št. 24 za Koroško); § 5., 6., 7. zak. z dne 3. nov. 1874. (dež. zak. št. 30 za Istro); § 1., 2., 4., 5. zak. z dne 10. marca 1870. (dež. zak. št. 18 za Goriško).

²⁾ Na Slovenskem tedaj v najbolj razširjenem učiteljskem listu, v »Učit. Tovarišu«.

³⁾ A ne sami c. kr. okraj. šol. nadzorniki!

Uredn.
Člankar.